

ONKOLOGICKÉ INFORMAČNÍ CENTRUM MOU V BRNĚ JOUKALOVÁ Z., PUCHRIKOVÁ H.

Česká republika zaznamenává každoročně přibližně padesát pět tisíc nových nádorových onemocnění a figuruje na přední příčce v Evropě, zejména v karcinomu kolorekta, plic a prsu. Podle statistik Národního onkologického registru má každý třetí v ČR onkologické onemocnění a každý čtvrtý na tuto nemoc zemře.

Existuje řada screeningových programů, které jsou zaměřeny na vyhledávání jednotlivých nádorových onemocnění, ale přesto se často zachytí nemoc příliš pozdě.

Včasná diagnostika přitom hraje stěžejní roli a vede k úplnému vyléčení pacientů, a to relativně levně z ekonomického hlediska. Neméně důležitá je dostupnost genetických vyšetření u mladší generace. Je známo, že řadě nádorových onemocnění lze předjet nebo riziko vzniku minimalizovat tím, že dojde ke změně životního stylu. O tom všem a dalších problémech je nutné veřejnost neustále informovat.

Masarykův onkologický ústav (MOU) v Brně je akreditované pracoviště SAK ČR a jediné komplexní onkologické centrum v České republice. Je také vědecko-výzkumným pracovištěm s pre-i postgraduální výukou lékařů a zdravotníků. Ke komplexní onkologické péči patří i informovanost pacientů a veřejnosti, a proto bylo před třemi roky v MOU založeno Onkologické informační centrum (OIC), dosud jediné svého druhu v republice, jehož posláním je šíření a poskytování informací z oblasti onkologie (týkající se prevence, diagnostiky, léčby, genetiky, psychologických a sociálních aspektů) nejen pacientům MOU a jejich rodinným příslušníkům, ale všem občanům České republiky.

Onkologické informační centrum má k dispozici brožury se základními onkologickými diagnózami, letáky o vyšetřeních a jiné informační materiály. Návštěvníci OIC si mohou půjčit knihy o onkologických diagnózách, CD, naučné videoprogramy, pracovat na Internetu, kopírovat lékařské zprávy či odborné články.

MOU provozuje na Internetu dvojice webové stránky: www.mou.cz, kde jsou osvětové materiály MOU ke stažení, a www.prevencenadoru.cz, kde návštěvníci najdou každý měsíc dva nové články o prevenci onkologických onemocnění. Na obou webových stránkách je **on-line poradna**, jejímž prostřednictvím se pacient dozví žádané informace od odborníka MOU nejpozději do 48 hodin. V roce 2004 navštívilo on-line poradnu přes 500 klientů.

Na www.prevencenadoru.cz, je, mimo jiné, umístěn i **unikátní preventivní program MOU**, vypracovaný na základě údajů Národního onkologického registru, s uvedením nádorových rizik pro určitou věkovou kategorii.

OIC je obsluhováno dvěma zkušenými zdravotními sestrami, které mají na starosti také **bezplatnou nádorovou telefonní linku (800 222 322)** zaměřenou na všechny onkologické diagnózy – díky tomu je jedinou svého druhu v republice – ostatní jsou zaměřeny na jednotlivá onemocnění. Ukázalo se, že spojení všech tří možností kontaktu – osobní návštěva, telefonický rozhovor a zcela anonymní Internet – je ideální. Umožňuje komunikaci se všemi, kteří se chtějí informovat o onkologických onemocněních a přitom jim třeba stud apod. nedovoluje přímý kontakt s lékařem.

Měsíční monitoring OIC umožňuje pružně zlepšovat jeho služby a dává přehled, o které brožury s diagnózami nebo letáky s vyšetřeními je největší zájem, a podle toho se rozhoduje o jejich vydávání nebo objednávání brožur u jiných organizací. Podle potřeb pacientů se nakupuje odborná literatura, kazety a CD, shání se další informace (např. na Internetu atd.), které by zajistily pacientům nejen dobrou informovanost o jejich diagnóze, ale i o změně životního stylu a naučily by pacienta žít komfortně i s onkologickým onemocněním. V OIC jsou pacienti informováni i o kulturních akcích, které pořádá Centrum komunikace s veřejností v MOU, ať jsou to pravidelné vernisáže, které se konají každý první čtvrtek v měsíci v Galerii Žlutý kopec MOU nebo koncerty populární i vážné hudby a umělecká vystoupení. OIC úzce spolupracuje s některými občanskými sdruženími, takže pacienti jsou informováni o jejich aktivitách, rekondičních pobytech atd.

Díky statistice je znám počet klientů, kteří volají na bezplatnou nádorovou linku, zda se jedná o muže či ženu, odkud klient volá, o jakou diagnózu se zajímá a jaké další informace potřebuje znát. Totéž je u návštěvnosti OIC, existuje přehled kolik klientů si přišlo půjčit knihu, kazetu či CD, kolik jich mělo zájem o práci na Internetu, kolik klientů přišlo kopírovat lékařskou zprávu nebo nové informace ke své diagnóze, kolika pacientům z celé ČR se zaslaly brožurky, ale také kolika pacientům byla doporučena psychoterapie či návštěva sociálních pracovníků v MOU.

Pro zajímavost – od 1. ledna 2002 do 31. prosince 2004 navštívilo Onkologické informační centrum přes **5000 lidí**, převážně žen, které mají obecně daleko větší zájem o informace, týkající se nejen jejich onemocnění, ale i onemocnění rodinných příslušníků či přátel. Asi polovina příchozích je z Brna. Nejčastější dotazy k diagnóze se týkají nádorových onemocnění prsu, střeva a konečníku, gynekologických a urologických nádorů, plic a nádorů kůže. Dále návštěvníci zajímají informace o výživě, terapii, psychologických, sociálních a právních problémech, genetice a o odvykání kouření.

Co se týká telefonátů, od 1. ledna 2002 do 31. prosince 2004 volalo s prosbou o radu asi **2500** klientů. Nejčastější telefonické dotazy směřovaly k možnosti vyšetření v MOU. **Do Masarykova onkologického ústavu může přijít každý, kdo má příznaky onkologického onemocnění, bez doporučení praktického lékaře a objednání. K tomuto účelu je tady zřízena konziliární ambulance, která je otevřena každý všední den od 8.00 do 13.00 hodin.** Dále se ptají na placený preventivní program MOU, který probíhá o sobotách, genetické poradenství a psychologické a sociální problémy, výživu a samozřejmě na jednotlivé diagnózy. Nechybí ani otázky týkající se alternativní léčby.

Od 1. března 2003 se začala dělat statistika o počtu rozdaných a rozeslaných brožur a letáků (ať už byly brožury rozdané či rozeslány jednotlivým klientům, exkurzím, na seminářích, při výuce mediků, občanským sdružením, onkologickým oddělením, na různých akcích (konference, BOD, veletrh MEFA atd.). Do 31. prosince 2004 to bylo téměř **90 000 kusů!** Tady je nutno podotknout, že peníze na tuto činnost se získávají z nejrůznějších projektů, které se podávají na MZ ČR, oslovují se sponzoři, kteří jsou ochotni vydávání tiskopisů financovat. Jinak veškerý provoz OIC financuje MOU.

Tři roky provozu OIC v Masarykově onkologickém ústavu naprosto jasně dokázaly potřebnost takového centra, určeného všem generačním skupinám veřejnosti.